

Vsebinsko vrednotenje potencialnih lokacij za potrebe ekomuzeja

Ekomuzej lahko sicer z delom začne v zelo skromnih finančnih in prostorskih razmerah saj je težišče njegovega dela v okolju, med ljudmi nekega lokalnega/regionalnega zaledja, zato ima navsezadnje tudi ime ekomuzej. Zato bi v prvi fazi razvoja Ekomuzeja pač zadostovala skromna pisarna za zaposlene(ga). Ker pa mora Ekomuzej vendarle čimprej začeti svoje delo širiti in (re)prezentirati, kar je v prvi vrsti mogoče le z možnostjo uporabe večjega ali manjšega razstavnega prostora. Tudi tu bi bili lahko za začetek zadovoljni z možnostjo najema ali stalne pridobitve manjše razstavnega kompleksa in bi razstavno ponudbo kasneje širili na druge lokacije v okolju, na katerega se nanaša ekomuzej s svojo dejavnostjo. Razen tovrstnih delovnih in razstavnih prostorov pa ekomuzej (tudi vsak drug in drugačen sodoben muzej!) seveda za normalno opravljanje svojega dela kmalu potrebuje še naslednje prostore za svoje delo in nastajajočo zbirko:

- pisarniški prostori,
- stalni razstavni prostor,
- delavnico za konserviranje in depo hranjenje muzejskih predmetov, ki niso razstavljeni,
- prostor za izvajanje delavnic in drugih stalnih oblik izobraževanja obiskovalcev
- prostor za občasne razstave.

To so neke vrste minimalni prostorski standardi, ki jih Ekomuzej potrebuje za svoje prostore.

Naročnik je v razpisni dokumentaciji ponudil tri različne možnosti:

³⁰ doc. dr., Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.

1. **Grad Novo Celje**, lep baročni dvorec, kilometer jugovzhodno od Žalca, stavbo, ki v tem trenutku še nima natančneje določene funkcije. Pri tej stavbi vidimo naslednje prednosti in slabosti:

- izjemno lepa in »kulturna lokacija«,
- tudi pomembna povezava z začetki hmeljarstva v Žalcu,
- lastnik dvorca Hausbichler je tu začel s poskusnimi nasada hmelja, kasneje pa je oskrbnik posestva Novo Celje Bilger pripeljal prve sadike hmelja in zato pomagal še nekaterim tržanom Žalca pri začetkih hmeljarjenja.

Slabost je, da je v tem trenutku stavba mnogo prevelika za Ekomuzej in v gradbenem stanju, ki:

- zahteva izjemno velike stroške,
- nekdanji stanovanjski prostori plemstva s freskami in baročnim okrasjem vendarle niso povsem primerni za »kmečko« hmeljarsko dejavnost,
- (pre)draga sanacija celotnega (ali vsaj dela muzeja) bi verjetno »požrla« večino sredstev, ki bi jih bilo mogoče zbrati za cilj projekta – ustanovitev ekmuzeja kot institucije, ki bi lahko takoj začela živahno delovati v svojem okolju.

2. **Gospodarsko poslopje s hmeljsko sušilnico** za nekdanjo Širca-Savinovo hišo v samem središču Žalca. Stavba je opravljala tudi vlogo hmeljske sušilnice, v zadnjih desetletjih pa so ob njej dogradili nekaj skladiščnih prizidkov brez posebne infrastrukture in jih skupaj s staro stavbo sušilnice uporabljali za skladišča trgovine Savinjka. Ugotovitve:

- Komplex je zelo dopadljiv in stavbna gmota velike – meščanske – sušilnice hmeljarskega veleposestnika tudi danes deluje impresivno in zanimivo,
- Tudi zaradi svoje nekdanje funkcije – sušilnice, je lokacija za Ekomuzej zanimiva,

- Najpomembnejša prednost je lokacija – sušilnica je fizično in vsebinsko ter zgodovinsko neločljiv del najpomembnejšega kulturnega objekta Žalca – Savinove rojstne hiše, v kateri je danes sedež Savinove muzejske zbirke, mestnega galerijskega prostora, galerije Oskarja Kogoja in mestne informacijske pisarne. Poleg tega si sušilnica s Savinovo hišo delita notranje dvorišče, na katerem že potekajo poletne kulturne prireditve v Žalcu.
- Notranjost prostorov (dotrajana lesena nadstropja) je že precej načeta in stavbo bi bilo treba – z izjemo lupine, najbrž v celoti zgraditi na novo od vrha do tal.
- ZKŠT Žalec, ki upravlja z dobršnim delom Savinove hiše in zagotavlja vsebino za kulturne prireditve na dvorišču, ima v zvezi z gospodarskim poslopijem že nekaj svojih vizij in načrtov, ki vključujejo povečanje galerije za umetnike – domačine in nastanek mestnega muzeja (oziroma zbirke). Take vizije bi na nek način predstavljale novonastajajočemu muzeju prej breme kot podporo. Čeprav zaposleni na ZŠTK menijo, da bi bilo povezovanje vsebin ekomuzeja in vizij za ureditev navedenih prostorov vsekakor možno in smiselno, pa se zdi, da bi prevelika navezava na strukturo in organiziranost javnega zavoda ZŠTK ekomuzeju že v začetku nekoliko zmanjšalo možnosti bodočega samostojnega institucionalnega razvoja v prihodnost,

3. **Prostor v nekdanji hmeljski sušilnici Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo**, ki je bila zgrajena sredi 50tih let dvajsetega stoletja. Spodnji dve nadstropji zaseda IHP za razne svoje delavnice, garaže in podobno, in za pisarne v drugem nadstropju. Prostori od tretjega do petega nadstropja pa so večino leta povsem neuporabljeni in bi jih lahko uporabili za Ekomuzej. Ugotovitve:

- Posebej pozitivna točka za izbiro tega prostora za ekomuzej se zdi pripravljenost inštituta, da svojo hmeljarsko in pivovarsko dejavnost (poskusni nasadi, poskusno varjenje piva in tako dalje) in razvoj vsaj deloma poveže z ekomuzejem in njegovo dejavnostjo.
- Zdi se, da bo v primeru povezav z Inštitutom vsekakor lažje razvijati in obdržati potrebno izrazito samostojnost in avtonomnost obeh dejavnosti

ter doseči neke vrste sinergijo, ki bi koristila obema partnerjema, saj sta si dejavnosti obeh partnerjev vendar toliko različni, da ne bi prihajalo do medsebojne konkurence.

- Prostori so dovolj veliki za postavitev vseh nujnih funkcij razstavnega prostora in pisarne ter še prostora za komunikacijo z obiskovalci.
- Četrto in peto nadstropje lahko takoj ali kasneje predstavljata osnovo prostorske širitve Ekomuzeja.
- Nasadi hmelja in še posebej zanimiv zeliščni vrt okrog inštituta nudijo izjemne možnosti razvoja interaktivnih središč, učnega centra muzeja, izhodišča tematskih pešpoti, kolesarskih poti in tako dalje.
- Poskusna mikropivovarna nudi možnost razvoja Ekomuzeja tudi v smeri pivovarstva.